

CHƯƠNG 4 : VAI TRÒ CỦA TNCs ĐỐI VỚI ĐẦU TƯ QUỐC TẾ

Phạm Thu Phương

Khoa Kinh tế và Kinh doanh quốc tế

Trường Đại học Kinh tế - ĐHQGHN

TNCs trong đầu tư quốc tế

- **Thúc đẩy tự do hoá đầu tư giữa các nước**
 - Giảm bớt rào cản đầu tư quốc tế.
 - Điều chỉnh luật pháp theo hướng cải thiện môi trường đầu tư
 - **Tăng cường hợp tác song phương, đa phương trong thu hút đầu tư**
 - Thúc đẩy đầu tư: lưu thông dòng vốn
 - Nguyên tắc :
 - Không phân biệt đối xử quốc gia
 - Tạo điều kiện thuận lợi cho NĐT nn
 - Xây dựng các cơ chế và nguyên tắc để giải quyết tranh chấp

Hiệp định đầu tư quốc tế (international investment agreements IIAs)

- Các hiệp định đầu tư quốc tế là các thỏa thuận giữa các nhà nước điều chỉnh nhiều vấn đề liên quan đến đầu tư quốc tế, bao gồm FDI.
- Là các công cụ đầu tư QT mang tính chất ràng buộc.
- Tập trung vào vấn đề đối xử, xúc tiến và bảo hộ - hoặc trong một số trường hợp là tự do hóa đầu tư quốc tế.

Mục đích

Các nước nhận đầu tư (thường là các nước đang phát triển)

- Cải thiện môi trường đầu tư và thu hút FDI
 - Một cam kết quốc tế ràng buộc nhằm đối xử công bằng và bảo vệ nhà đầu tư nước ngoài sẽ giảm thiểu rủi ro và khuyến khích FDI
 - Vì các nhà đầu tư và các nước đầu tư thường quan ngại về chất lượng thể chế (chất lượng thể chế, chính sách liên quan đến FDI, đặc biệt là chính sách bảo vệ quyền sở hữu, giải quyết tranh chấp) ở các nước đang phát triển, nên BIT có thể coi là biện pháp thay thế cho việc cải thiện chất lượng thể chế.

Các nước đầu tư (thường là các nước phát triển)

- Bảo vệ các khoản đầu tư của họ ở nước ngoài

Phân loại IIAs

- Song phương (Bilateral): hai bên
 - Đa biên (Plurilateral): một số lượng hạn chế các bên
 - Đa phương (Multilateral): không hạn chế số lượng các bên
-
- Các hiệp định đầu tư QT thuần túy (“Pure” IIAs; e.g. ICSID, BITs, etc.)
 - Các hiệp định đầu tư quốc tế khác có liên quan đến FDI (“other” IIAs; e.g. DTTs, FTAs, etc.)
 - Hợp đồng giữa các chính phủ và nhà đầu tư (State contracts)

Hiệp định tránh đánh thuế 2 lần (DTTs)

- Hiệp định tránh đánh thuế hai lần
(*Double Taxation Treaties - DDTs*)
 - Đánh thuế trùng quốc tế (*International double taxation*):
hai quốc gia áp cùng một loại thuế lên cùng một hạng mục chịu thuế đối với cùng một người nộp thuế.
DTTs là công cụ cơ bản để tránh hiện tượng đánh thuế trùng.

TNCs và đầu tư trực tiếp nước ngoài.

- Các hình thức FDI chủ yếu của các TNCs.
 - [Trực tiếp](#)
 - [Gián tiếp](#)
- Lựa chọn hình thức phụ thuộc:
 - Chiến lược của các TNCs
 - Đặc trưng của ngành
 - Quan điểm việc việc quản lý doanh nghiệp
 - Điều kiện thị trường
 - Các nhân tố thể chế, văn hóa, chi phí giao dịch
 - Các yếu tố rủi ro

Hình thức đầu tư FDI

- Đầu tư mới (Greenfield Investment-GI): các chủ đầu tư thực hiện đầu tư ở nước ngoài thông qua việc xây dựng các doanh nghiệp mới.
- Mua lại và sáp nhập (Mergers and Acquisitions-M&A): là việc mua lại và sáp nhập các doanh nghiệp hiện có ở nước ngoài.

Mua lại

Khái niệm: Mua lại doanh nghiệp là việc một doanh nghiệp mua toàn bộ hoặc một phần tài sản của doanh nghiệp khác đủ để kiểm soát, chi phối toàn bộ hoặc một ngành nghề của doanh nghiệp bị mua lại.

Đặc điểm: không làm ra đời một pháp nhân mới.

Mục đích: nhằm tạo ra một công ty mới với năng lực cạnh tranh cao hơn, đạt hiệu quả tốt về chi phí, chiếm lĩnh thị phần hơn, tăng hiệu quả vận hành.

Ưu điểm:

- Tăng doanh thu
- Thâm nhập thị trường mới
- Tăng thị phần
- Giảm cạnh tranh
- Giảm dư thừa công suất trong ngành
- Mở rộng danh mục thương hiệu
- Tăng cường hiệu quả

Nhược điểm:

- Xung đột văn hoá : giữa các nhân viên và giữa nhân viên với quản lý mới
- Giảm cạnh tranh và sự lựa chọn cho người tiêu dùng trọng độc quyền thị trường.
- Khả năng cắt giảm việc làm.
- Thiếu động lực cho nhân viên trong công ty bị mua lại.

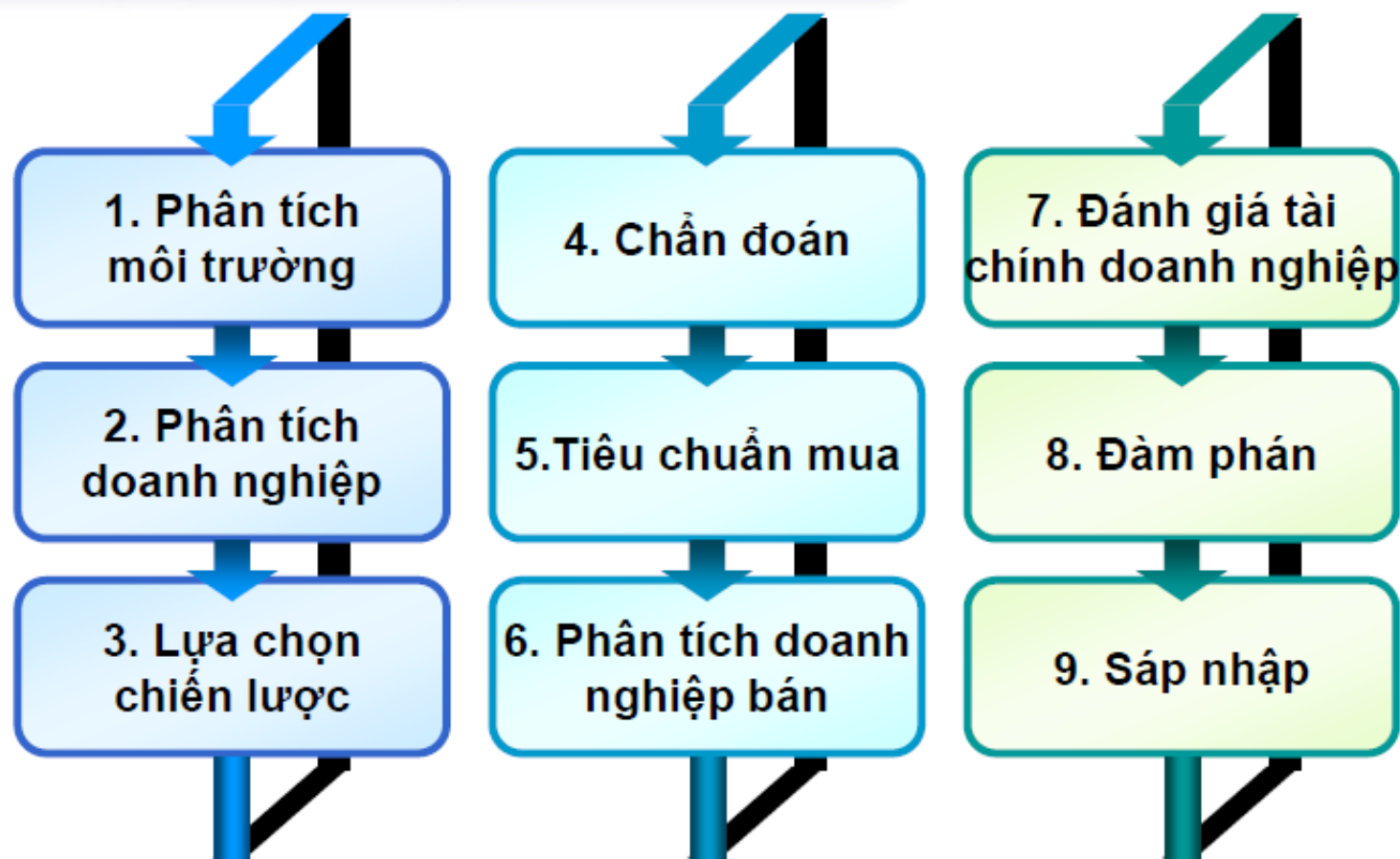
✓ Sáp nhập

Khái niệm: Sáp nhập doanh nghiệp là việc một hoặc một số doanh nghiệp chuyển toàn bộ tài sản, quyền, nghĩa vụ và lợi ích hợp pháp của mình sang một doanh nghiệp khác, đồng thời chấm dứt sự tồn tại của doanh nghiệp bị sáp nhập.

Hình thức:

- + Sáp nhập theo chiều ngang: giữa các doanh nghiệp trong 1 ngành (vd : sản xuất ô tô, thép...)
- + Sáp nhập theo chiều dọc: kết hợp giữa các doanh nghiệp với nhà cung cấp hoặc khách hàng (nhà sản xuất với doanh nghiệp phụ trợ)
- + Sáp nhập theo phương thức liên ngành giữa các DN không cùng trong một lĩnh vực (nhằm đa dạng hóa hoạt động kinh doanh)

Tiến trình mua lại và sáp nhập

Đầu tư không nắm vốn chủ sở hữu

**Đầu tư không nắm
vốn chủ sở hữu
(Non-equity
Investment)**

- Nhượng quyền thương mại (Franchising)
- Li-xăng (Licensing)
- Thuê ngoài (Outsourcing)
-

Nhượng quyền thương mại

- ◆ Bên nhượng quyền (franchisor) sẽ chuyển mô hình kinh doanh, nhãn hiệu hàng hóa, dịch vụ, bí quyết kinh doanh, biểu tượng kinh doanh, quảng cáo cho bên nhận quyền (franchisee).
- ◆ Bên nhận quyền sau khi ký hợp đồng nhượng quyền được phép khai thác kinh doanh trên một không gian địa lý nhất định và phải trả một khoản phí nhượng quyền và tỷ lệ phần trăm doanh thu định kỳ cho bên nhượng quyền trong một khoảng thời gian nhất định.

Nhượng quyền thương mại

- ♦ Trung Nguyên , Phở 24, Highlands Coffee và Kinh Đô ...
- ♦ Tại VN có hợp đồng nhượng quyền thương hiệu từ các tập đoàn lớn của thế giới (KFC, McDonal...) và các DN lớn của Việt Nam như Kinh Đô, Đức Phát...
- ♦ Cách thể hiện không chính thức như: các cơ sở bảo dưỡng ô tô, xe gắn máy do Honda, Suzuki, Yamaha... ủy quyền; các cơ sở đào tạo tin học, công nghệ thông tin được cấp bằng quốc tế như Oracle, Aptech....

Licensing- Outsourcing

- ◆ **Hợp đồng li-xăng:** việc chuyển giao một số quyền tài sản nào đó giữa hai hoặc nhiều bên theo những điều kiện nhất định về việc phân chia quyền và nghĩa vụ cụ thể giữa các bên đó. .
- ◆ **Thuê ngoài** là việc một thể nhân hay pháp nhân chuyển giao việc thực hiện toàn bộ một chức năng sản xuất-kinh doanh nào đó, bao gồm cả tài sản vật chất và nhân lực cho một nhà cung cấp dịch vụ bên ngoài chuyên môn hóa trong lĩnh vực đó.

Các hình thức đầu tư ở Việt Nam (Luật đầu tư 2014)

- 1. **ĐT Thành lập tổ chức kinh tế**
- 2. **ĐT Mua cổ phần hoặc góp vốn vào tổ chức kinh tế**
- 3. **Đầu tư theo hình thức hợp đồng PPP: thực hiện dự án đầu tư xây dựng mới hoặc cải tạo nâng cấp mở rộng quản lý và vận hành công trình kết cấu hạ tầng hoặc dịch vụ công**
- 4. **Đầu tư theo hình thức hợp đồng BCC: hợp tác kinh doanh, phân chia lợi nhuận, phân chia sản phẩm mà không thành lập tổ chức kinh tế. Thành lập ban điều phối để thực hiện hợp đồng (không cần dấu)**

Xu hướng đầu tư trực tiếp nước ngoài của TNCs

- ◆ Đầu tư của TNCs theo nhóm nước, khu vực
- ◆ Xu hướng đầu tư theo ngành

Xu hướng đầu tư theo lĩnh vực

- ◆ Những ngành nhạy cảm với chu kỳ kinh doanh bị tác động mạnh của khủng hoảng như ô tô, thép và hóa chất ít có triển vọng
- ◆ Những ngành thiết yếu và ít chịu ảnh hưởng của khủng hoảng có triển vọng tăng mạnh như: thực phẩm và hàng nông nghiệp, dược phẩm, dịch vụ có triển vọng lạc quan hơn trong tương lai

Xu hướng sáp nhập và mua lại xuyên quốc gia và không nắm vốn chủ sở hữu

M&A

- ◆ M&A xuyên quốc gia chiếm tỷ trọng lớn.
- ◆ Làn sóng cross-border M&A mới ở những ngành ốm yếu có sự trợ giúp của chính phủ trong thời gian khủng hoảng
 - Nhìn chung xu thế các nước châu Âu, châu Mỹ lĩnh vực sôi động nhất là Công nghệ cao - Kỹ thuật, Năng lượng - Bất động sản, sau đó là các lĩnh vực Tiêu dùng và Tài chính.
 - Lĩnh vực Tiêu dùng chiếm tỷ trọng lớn hơn 68,5% các thương vụ đối với các khu vực Châu Á và Châu Phi.